

När en bok blev film

Film har gjorts av litterära förlagor sedan stumfilmen och Selma Lagerlöfs dagar. Men för att en bok ska kunna fungera på vita duken måste berättelsen adapteras för att passa filmspråket. En av de senaste böckerna att bli film är Johanna Thydells "I taket lyser stjärnorna". Vi träffade henne och regissören Lisa Siwe samt inte minst manusförfattaren Linn Gottfridsson och frågade varför boken och filmen skiljer sig så mycket från varandra.

TEXT: HENRIK EMILSON

I den Augustprisvinnande ungdomsboken "I taket lyser stjärnorna" från 2003 får vi träffa Jenna som precis är på gång att ta klivet in i tonårslivet med allt vad det innebär i form av nya vänner, killar, mens och folköl. Samtidigt har hon en mamma som blir allt sämre i cancer och som till slut dör. Det är en sorglig bok, samtidigt som den spritter av liv och hopp i en väl avvägd balans.

- Vad som är viktigt att säga är att jag inte är Jenna, det är inte en självbiografisk bok, men jag har varit med om att förlora en mamma i cancer. Det var därför jag ville skriva boken. Dels känner jag ämnet, dels kände jag att jag verkligen hade något att berätta, säger författaren Johanna Thydell som började skriva boken när hon var 19-20 år och sen skrev klart den på två tre år.

Nyligen gick filmversionen av boken upp på bio. Den är minst lika gripande och vi känner igen mycket från den värld Johanna Thydell målat upp. Samtidigt är det mycket som skiljer sig. Vissa saker är borta, andra saker är tillagda. Vi pratade med Johanna Thydell, filmens regissör Lisa Siwe och manusförfattaren Linn Gottfridsson om vad som kan hända när en bok blir till film och varför bok- och filmversionen ofta blir så olika.

- När jag läste boken så var den som en film för mig, den är så filmisk. Jag började bearbeta berättelsen och försökte verkligen följa boken tills jag mer och mer började inse att det inte skulle gå, säger Lisa Siwe.

Hon visar kapitlet när Jennas mamma har dött, det är kanske bokens starkaste, men också det kortaste på endast två rader: Nu har det hänt. Mamma är död.

- Det är så fint att man vill gråta, men hur översätter man det till film.

Till slut kom regissören och manusförfattaren fram till att istället för att närma sig boken var de tvungna att göra tvärtom, att ta sig bort ifrån den.

- Ganska snart insåg Linn att vi var tvungna att göra något eget, men ändå behålla karaktärerna och essensen som boken har och som är så underbar. Det hade hon helt rätt i, för då blir folk inte besvikna. Hade vi försökt göra exakt som i boken hade de nog blivit besvikna, eftersom de redan har en bild i sina huvuden, säger Lisa Siwe.

- Film är ett helt annat uttryckssätt och då måste historien berättas på ett annat sätt, säger Linn Gottfridsson.

Till exempel är boken fylld av Jennas inre tankar och saker hon säger för sig själv och saker hon säger rakt ut, som ofta blir en kraftfull kontrast. Men, förklarar regissören, författaren och manusförfattaren, på film fungerar det inte lika bra med en person som sitter tyst och funderar. På film måste huvudpersonen agera och det är på så sätt vi förstår hur och vad de tänker och vill. Dessutom är film ett bildmedium. Där boken gör att läsaren skapar egna bilder i huvudet, måste filmen leverera färdiga bilder till åskådaren.

Många händelser och personer i boken är med i filmen. Här finns förstas den sjuka mamman Liv, Mormor som rycker in och hjälper till, kompisen Ullis och snygga killen Sakke. Här finns också den viktiga dikten där Jenna skrivit att om hennes mamma

dör, då tar hon livet av sig, festen hos Ullis och besöken på sjukhuset. Men, många saker är inte med alls.

- Man väljer en ingång, vad man vill ta fasta på. Då gäller det att vara trogen den historien och att man väljer bort saker som man kanske tycker jättemycket om, men som inte för fram den historia man har valt. Man måste också våga föra till saker som historien kräver som kanske inte finns i boken, säger Linn Gottfridsson.

I boken har Jenna en lapp med ett telefonnummer till sin pappa och Ullis har en pappa som bor i Frankrike. I filmen har dessa pappor bytt plats och det är Jennas pappa som är en okänd fransman.

- Jag älskade lappen med telefonnumret i boken. Detta var verkligen en kill your darling, men om den lappen hade funnits med i filmen hade man som publik inte känt sig tillfredsställd om pappan inte dök upp. Man hade förväntat sig att hon skulle ringa eller träffa honom, säger Lisa Siwe.

Det är precis som den ryske författaren Anton Tjechov resonerade, att om ett gevär hängs upp på väggen i akt 1, måste det ha gått av innan slutridån faller. Det handlar om plantering och förväntningar hos publiken.

- Samtidigt handlar berättelsen om en mamma, inte om en pappa.

Flera saker är helt nya i filmen. Mamman och Jenna planerar en Thailandsresa, Ullis och Jenna tigger pengar på gatan, de

delar ut reklam, köper öl och festar på en offentlig handikapp-toa.

- Till slut hittar man sina karaktärer och då blir det lättare och lättare att komma på vad de skulle välja göra i olika situationer. Det kommer ganska naturligt, säger Linn Gottfridsson.

Trots olikheterna känner nog de allra flesta igen sig både i filmen och boken, båda framkallar nämligen samma klump i halsen, tårar i ögonen och glädje någonstans i magen.

- Det är som Lisa säger, essensen finns där även om det är nya scener och framförallt nya repliker och dialog. Jag är väldigt noga med dialog och jobbar mycket med det själv och jag tycker verkligen att Linn har översatt min stil. Det var flera nya scener som jag lika gärna kunde ha skrivit. Det var så häftigt att se, säger Johanna Thydell.

Hon berättar att hon redan tidigt sade att hon inte skulle lägga sig i arbetet. Hon hade inget behov av att hänga över regissörens och manusförfattarens axlar.

- Jag vet att film och bok är två olika saker. Det skulle bara bli fånigt om jag kom in och ställde krav inom ett område som jag inte har koll på. Jag är bra på att skriva böcker. Jag har fått frågan om jag fick vara med och bestämma vem som skulle spela Jenna. Men det skulle ju vara att nedvärdera castingyrket något så fruktansvärt om jag lade mig i det, säger hon.

Hur kändes det för Johanna Thydell att se sin bok som film första gången?

- Det var jättespeciellt. Jag var sjuk och jag fick filmen hemskickad så jag kunde titta på den själv. Det kan vara jobbigt annars att känna att folk tittar på en för att se en reaktion. Jag satt och såg den själv med en smoothie och det var jättestarkt. Det är först nu efter några gånger som jag kan se på den med professionell blick. Första gången var det bara så otroligt mycket känslor och omvälvande. Men den ska ju beröra. Det var det jag ville med boken och det var det Lisa ville med filmen också.

I taket lyser stjärnorna distribueras av Sandrew Metronome. 89 minuter lång och barntillåten.

